

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Тимошика Михайла Морозенковича

на тему: «**Формування системи управління ризиками промислових підприємств**»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Обмеженість фінансових ресурсів промислових підприємств на впровадження проектів розвитку, розширення сфер діяльності, диверсифікації виробництва, відкриття нових сфер збуту продукції обумовлює пошук таких методів управління, при яких кошти, спрямовані на компенсацію негативного впливу факторів зовнішнього середовища були б мінімальними. Виконання цього завдання лежить на пряму в сфері управління ризиками та загрозами діяльності підприємств промисловості. Своєчасно виявлений та усунений ризик внутрішнього або зовнішнього походження забезпечить безперервність виробничого процесу та стійкість функціонування підприємства в умовах невизначеності та динамічності зовнішнього середовища. Отже, в даному контексті доцільно зауважити, що дисертаційна робота Тимошика М.М., яка присвячена проблемі формування системи управління ризиками на промислових підприємствах є актуальною і своєчасною, має наукову значимість і практичну спрямованість на вирішення ряду вагомих завдань діяльності підприємств в сфері ризик-менеджменту.

Додатковим свідченням актуальності теми дисертаційної роботи є те, що вона відповідає науковому плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя (номер держреєстрації 0114U002657).

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів, сформованих у дисертації

Аналізуючи текст дисертації, автореферату та публікацій Тимошика М.М., можна зробити висновок, про високу ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів.

Перш за все вони спираються на сучасні теоретичні та практичні економічні дослідження за темами управління ризиками, що притаманні діяльності промислових підприємств, проаналізовано значний обсяг актуальних праць вітчизняних та зарубіжних науковців, що дозволило автору сформулювати сучасне бачення проблеми та ґрунтовно підійти до розв'язання завдань, визначених у дисертаційній роботі.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується використанням інформаційної бази дослідження, а саме: офіційна статистична інформація; звітність та первинна документація підприємств України; річна бухгалтерська та оперативна звітність промислових підприємств України; нормативно-правові акти; публікації вітчизняних та зарубіжних вчених. Варто відзначити, що список використаних джерел в дисертаційній роботі складається з 223 найменувань.

Автором дисертаційної роботи чітко сформульовано та визначено мету і завдання дослідження, обґрунтовано необхідність використання методологічних, методичних, теоретичних підходів з метою їх виконання, розроблено та апробовано результати дисертації, що дозволило вирішити ряд окреслених проблем. Доцільно відзначити, що завдання дослідження, положення наукової новизни, висновки дисертаційної роботи є логічно побудованими та взаємопов'язаними. Висновки за розділами та загальні висновки становлять єдине ціле, а результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності підприємств промисловості.

З наукових праць, виданих у співавторстві, використано тільки ті результати, які отримано автором особисто.

Дисертаційна робота Тимошика М.М. виконана на належному теоретичному, методологічному і методико-прикладному рівні та є завершеним науковим дослідженням. Автор дисертації має високий рівень наукової компетентності, що пояснюється послідовною структурою побудови дисертаційного дослідження, всеохоплюючим характером вирішення поставленої проблеми та змістом самої роботи. Основні наукові

висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у публікаціях автора. У відкритому друці за темою дисертації автором опубліковано 10 наукових праць загальним обсягом 3,24 друк. арк., зокрема: 6 статей – у наукових фахових виданнях (з яких 4 публікації включені до міжнародних наукометричних баз даних), 4 тези доповідей – у матеріалах наукових конференцій.

Всі основні наукові положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, виданих у співавторстві, використано лише ті матеріали, які є результатом особистого внеску здобувача. В опублікованих працях достатньою мірою відображено сутність результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну. Основні положення і наукові результати, що представлені у дисертаційній роботі Тимошика М.М., доповідалися й отримали позитивну оцінку на 4 Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, що дозволяє вважати апробацію результатів дисертаційної роботи достатньою.

Повнота викладення результатів дисертаційної роботи, обсяг і кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Відповідність теми дисертації профілю спеціальності

Дисертаційна робота виконана державною українською мовою, якою автор володіє на високому рівні. Стиль написання дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також характеризується послідовністю, логічністю, обґрунтованістю. Структура дисертації повністю узгоджується з її назвою, метою, і завданнями дослідження. Результати дисертаційної роботи відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Відзначаючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблематики та позитивну оцінку викладених положень, висновків і рекомендацій, необхідно відмітити ряд положень, які мають дискусійний характер та потребують додаткової аргументації, а саме:

У першому розділі «Теоретичні аспекти формування системи управління ризиками промислових підприємств» проведено узагальнення тематичних матеріалів наукових і інших джерел, розглянуто сутність управління ризиками промислового підприємства, досліджено класифікацію, форми та види ризиків діяльності підприємств промисловості, опрацьовано концептуальні положення управління ризиками промислових підприємств за сучасних умов господарювання.

У другому розділі «Синтез підходів до формування системи управління ризиками промислових підприємств» розроблено науково-методичний підхід щодо цілеорієнтованої оптимізації ризиків промислового підприємства, досліджено особливості оптимізації розподілу ризиків промислового підприємства при встановлених обмеженнях, запропоновано підхід до проведення оцінки ризиків промислових підприємств в різних умовах функціонування.

У третьому розділі «Удосконалення системи управління ризиками в умовах розвитку промислових підприємств» запропоновано методичні підходи та рекомендації, що дозволяють ефективно реалізовувати управління ризиками на промисловому підприємстві за рахунок організаційного забезпечення, прийняття рішень з управління ризиками промислового підприємства на основі їх комплексної оцінки та при виведенні нового товару на ринок в умовах ризику та невизначеності.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації

Дисертаційна робота Тимошика М.М. містить низку положень, висновків, рекомендацій та результатів, яким притаманна наукова новизна та практична значущість. Відповідно новизна викладена логічно, послідовно та системно. Представлені в дисертаційній роботі результати мають високий рівень теоретичної, методичної та методологічної обґрунтованості.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дозволило чітко визначити ключові положення, пропозиції, висновки автора, що містять елементи наукової новизни. Загалом, серед результатів здійсненого дослідження заслуговує на увагу запропонований автором науково-методичний підхід до оцінювання ризиків промислового підприємства в різних умовах функціонування, який базується на оцінці кількісних та якісних характеристик ризику, враховує особливості

функціонування промислового підприємства в умовах звичайної діяльності, кризи або розвитку та використання якого забезпечує керівництво промислового підприємства інформацією, необхідною для розробки управлінських рішень з метою мінімізації ризиків (с. 96-108).

Виконані дослідження існуючих підходів дозволили автору удосконалити концептуальні положення формування системи управління ризиками на промислових підприємствах, які базуються на блочно-ієрархічному підході до побудови, що виражається в декомпозиції складових методів, інструментів та моделей оцінки, аналізу, оптимізації та компенсації ризиків, що забезпечує прийняття максимально апроксимативних управлінських рішень з нівелювання наслідків настання подій, що робить ризики керованими (с. 49-54).

Автором систематизовано та розширено науково-методичний підхід щодо цілеорієнтованої оптимізації ризиків промислового підприємства, який базується на комплексі моделей співставлення цілей підприємства з умовами функціонування, співставлення наявних ресурсів з потребами та вибору методів управління ризиками відповідно обмеженням за цілями та ресурсами. Використання розробленого науково-методичного підходу дає можливість підприємству обрати найбільш ефективні методи з управління ризиками (с. 61-73).

У дисертаційній роботі автором удосконалено науково-методичний підхід вибору оптимальної стратегії виведення нового товару на ринок, на базі статистичного методу, в основі підходу лежить оцінка критеріїв, що характеризують управлінські рішення, які найкращим чином забезпечують досягнення максимального вигаду для промислового підприємства в умовах ризику та невизначеності моменту початку конкурентної боротьби (с. 136-143).

Важливим науковим здобутком дисертанта є удосконалений науково-методичний підхід до оптимізації ризиків на промисловому підприємстві, що зводиться до вибору найкращих стратегій управління ризиками з альтернативних при встановлених обмеженнях за часом та вартістю реалізації, в основі якого лежить модель лінійного динамічного програмування, що дозволяє визначити оптимальну комбінацію прийнятних стратегій управління ризиками (відмова, зниження, передача, прийняття або часткова реалізація), сукупна очікувана корисність яких від впровадження є максимальною (с. 77-91).

У дисертаційній роботі автором також удосконалено модель організаційного забезпечення управління ризиками на промисловому підприємстві, що регламентує розподіл відповідальності та повноважень між суб'єктами управління ризиками, методи їх комунікації та взаємодії в повному циклі керування ризиками: від ідентифікації загроз до контролю результативності впроваджених заходів з компенсації негативного впливу (с. 119-129).

Таким чином, теоретичні, методичні і практичні положення дисертаційної роботи Тимошика М.М. розвивають теоретичне розуміння сутності управління ризиками промислових підприємств та дозволяють підприємствам підвищити стійкість в ринковому середовищі.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження

Для економічної науки теоретичне значення отриманих результатів полягає у розробленні організаційних та методичних пропозицій щодо управління ризиками підприємств промисловості. Практична цінність для підприємства полягає у можливості використання запропонованих концептуальних положень формування системи управління ризиками промислових підприємств, які структуровано за організаційним, інструментальним та результативним рівнями, що дає можливість мінімізувати ризики та реалізувати потенційні можливості розвитку промислового підприємства, підвищити рівень його якості та ефективності.

Основні результати дослідження знайшли практичне застосування у діяльності таких підприємств: ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш» (довідка №032/211 від 03.02.2018 р.), ТОВ «СЕ Борднеца-Україна»(довідка 16/13-2700 від 11.01. 2019р.).

Все вищезначене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження має наукове і прикладне значення.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих наукових працях

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи й опублікованими працями дисертанта дозволяє стверджувати, що ключові наукові положення,

висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у публікаціях автора. У відкритому друці за темою дисертації автором опубліковано 10 наукових праць загальним обсягом 3,24 друк. арк., зокрема: 6 статей – у наукових фахових виданнях (з яких 4 публікації включені до міжнародних наукометричних баз даних), 4 тези доповідей – у матеріалах наукових конференцій.

Всі основні наукові положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, виданих у співавторстві, використано лише ті матеріали, які є результатом особистого внеску здобувача. В опублікованих працях достатньою мірою відображено сутність результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну. Основні положення і наукові результати, що представлені у дисертаційній роботі Тимошика М.М., доповідалися й отримали позитивну оцінку на 4 Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, що дозволяє вважати апробацію результатів дисертаційної роботи достатньою.

Повнота викладення результатів дисертаційної роботи, обсяг і кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Відповідність теми дисертації профілю спеціальності

Дисертаційна робота виконана державною українською мовою, якою автор володіє на високому рівні. Стиль написання дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також характеризується послідовністю, логічністю, обґрунтованістю. Структура дисертації повністю узгоджується з її назвою, метою, і завданнями дослідження. Результати дисертаційної роботи відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Відзначаючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблематики та позитивну оцінку викладених положень, висновків і рекомендацій, необхідно відмітити ряд положень, які мають дискусійний характер та потребують додаткової аргументації, а саме:

1. На рис. 1.7, с. 51 автором представлено відображення концептуальних положень управління ризиками на промисловому підприємстві. Не заперечуючи цінності запропонованого погляду формування концептуальних положень з положень блочно-ієрархічного підходу, доопрацювання підлягають самостійності реалізації представлених рівнів концепції в практичній діяльності підприємств промисловості.

2. Автором розроблено концептуальні засади розробки системи управління ризиками промислових підприємств (с. 49-54) які не включають джерела фінансування розроблених заходів та підходів для отримання очікуваних результатів від впровадження.

3. За даними, наведеними в табл. 1 «Стратегія управління ризиками промислового підприємства» на прикладі діяльності ПрАТ «Керамаш» с. 77, автором недопрацьовано причини, що обумовили вибір перелічених видів стратегій, ціну їх реалізації та очікуваної корисності.

4. Представлений методичний підхід до вибору найбільш оптимальної стратегії виходу на ринок нового продукту (с. 136-143) автором розроблено на базі статистичного методу, в основі підходу лежить оцінка критеріїв, що характеризують управлінські рішення, які найкращим чином забезпечують досягнення максимального виграшу для промислового підприємства в умовах ризику та невизначеності моменту початку конкурентної боротьби. Проте, з представленого підходу не зрозуміло яким чином відбувається розрахунок вихідних даних для побудови платіжної матриці.

5.3 рис. 2.3 с. 158, де автором надано схематичне представлення комплексної оцінки ризиків промислового підприємства та прийняття управлінських рішень на основі результатів оцінки вимагає додаткового пояснення робота з залишковим ризиком після його оцінки.

Загалом вищезазначені зауваження не применшують наукової та практичної цінності дисертаційної роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку даної роботи.

**Загальна оцінка дисертації, її відповідності існуючим вимогам та
висновкам**

Дисертаційну роботу Тимошика Михайла Морозенковича «Формування системи управління ризиками промислових підприємств» слід визнати завершеною, самостійною, оригінальною. Виконане дослідження має достатній теоретичний, методологічний, методико-прикладний рівні, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок. Тема дисертації повністю відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). В опублікованих працях з достатньою повнотою відображено зміст і основні результати дослідження.

Автореферат дисертації належним чином розкриває основні її положення і висновки та є ідентичним дисертації за структурою та змістом. Отримані результати є вирішенням наукової проблеми розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад щодо формування системи управління ризиками промислових підприємств.

Таким чином, за результатами вищенаведеного слід констатувати, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та за своїм змістом і структурою відповідає вимогам МОН України та пунктам 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів №656 від 19.08.2015 р.).

Викладене дає підстави для висновку про те, що автор виконаного дослідження, Тимошик Михайло Морозенкович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Київського національного
торговельно-економічного університету
доцент

Підпис І. П. Миколайчук засвідчую

Начальник відділу кадрів

В. С. Лещенко

І. П. Миколайчук